

Interimistiska förbud

Ett områdes naturvärden kan skyddas i avvaktan på beslut om naturreservat. Länsstyrelsen eller kommunen kan meddela ett tillfälligt förbud att utan tillstånd vidta åtgärder som skulle kunna skada de värden man vill skydda – ett interimistiskt förbud. Exempel på åtgärder som kan strida mot syftet med tillänkt naturreservat är avverkning, husbehovstäkt, uppförande av byggnad eller dikesrensning.

Ett ofta ändamålsenligt alternativ till interimistiska förbud är att staten eller en kommun träffar ett naturvårdsavtal med fastighetsägaren med innebörd att ägaren avstår från att t.ex. avverka skog under upplåtelseiden.

Innehåll

INTERIMISTISKA FÖRBUD	3
INNEHÅLL	2
INLEDNING	3
Gäller vanligtvis upp till tre år	3
Utformning av beslut om interimistiskt förbud	3
Dialog inför beslutet	4
Information när beslutet är meddelat	4
Förbudens giltighet och upphävande	5
Tillståndsprovning	5
Överklagan	6
Ersättning	6
Naturvårdsavtal som alternativ	7

Inledning

Interimistiska förbud är tidsbegränsade bestämmelser om skydd av ett område i väntan på att länsstyrelsen eller kommunen avgör frågan om att bilda naturreservat. Det kan också handla om att ett gällande beslut behöver kompletteras med nya skäl eller ett utökat skydd¹. De värden man vill skydda i det tilltänkta reservatet behöver inte vara direkt hotade för att man ska kunna ta beslut om interimistiskt förbud, utan det räcker med att frågan är väckt².

Gäller vanligtvis upp till tre år

Det interimistiska förbudet gäller för viss tid, dock högst tre år. Förbudet får förlängas med ett år om det finns särskilda skäl och med ytterligare ett år om det finns synnerliga skäl³, dvs. sammanlagt i högst fem år. Om ett interimistiskt förbud har meddelats för ett område som ska prioriteras av myndigheterna i skyddsarbetet⁴ anser Naturvårdsverket att särskilda skäl bör kunna anses föreligga för en förlängning av förbudet. Särskilda skäl bör också kunna vara att frågan berör ett stort antal markägare och att beslutet är komplicerat. För förlängning av förbudet i ett femte år bör synnerliga skäl kunna anses föreligga om ett beslut om att förklara området som naturreservat har överklagats.

Det är tveksamt om det på längre sikt är till nytta för naturvärden att interimistiska förbud gäller under långa tidsperioder. Ett utdraget förbud medför normalt osäkerhet för markägarna. Denna osäkerhet skapar ibland irritation och kan försvåra möjligheten att få markägarna att i ökad utsträckning ta naturhänsyn⁵. Därför är det viktigt att giltighetstiden inte sätts längre än vad som behövs för att avgöra frågan om bildande av naturreservat. Den angivna tiden på högst tre år bör vara tillräcklig utom i undantagsfall⁶.

Beslut om interimistiska förbud, förlängningar och upphävanden av dessa, registreras i Naturvårdsregistret ([VIC Natur](#)).

Utformning av beslut om interimistiskt förbud

Interimistiska förbud innebär att åtgärder inte får utföras utan tillstånd från länsstyrelsen/kommunen.

Av beslutet om interimistiskt förbud ska framgå:

- Vilka åtgärder som förbudet gäller. Förbuden kan omfatta åtgärder som det krävs tillstånd för enligt annan lagstiftning, till exempel bebyggelse⁷.

---

¹ 7 kap. 24 § miljöbalken.

² 7 kap. 24 § första stycket miljöbalken.

³ 7 kap. 24 § första stycket miljöbalken.

⁴ 15-16 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

⁵ Prop. 1997/98:45, del 2, s. 96.

⁶ Prop. 1997/98:45, del 2, s. 96.

⁷ Prop. 1997/98:45, del 2, s. 96.

- Vilket geografiskt område som förbudet gäller.
- Vilken tidsperiod som förbudet gäller.
- Att beslutet kan överklagas (hänvisning till bilaga som beskriver detta).

Upplysningar som är lämpliga att ha med:

- Beslutet gäller omedelbart även om det överklagas⁸.
- Beslutet medför inte rätt till ersättning. Det kan bli aktuellt först om sakägaren vägras tillstånd att vidta en åtgärd och om markanvändningen inom berörd del av en fastighet avsevärt försvåras⁹.
- Bestämmelser i skogsvårdslagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen ska inte tillämpas om det strider mot detta beslut¹⁰. Det gäller exempelvis skyldigheten att bekämpa insektshärjning i skog.

Dialog inför beslutet

Den beslutande myndigheten bör föra dialog med sakägare inför ett beslut om interimistiska förbud. Sakägaren är den som har rätt att använda marken, ofta markägare eller arrendator. Men om ett beslut är brådskande, t.ex. på grund av att det finns ett omedelbart hot mot det som naturreservatet är tänkt att skydda, kan myndigheten ta beslut om ett interimistiskt förbud utan att först kontakta sakägaren.

Naturvårdsverket anser att länsstyrelsen/kommunen normalt inte behöver samråda med andra myndigheter före beslut om interimistiska förbud.

Information när beslutet är meddelat

Underrättelse om beslut om interimistiskt förbud sker på samma sätt som för reservatsbeslut, se avsnittet Underrättelse om beslut om naturreservat.

Länsstyrelsen registrerar beslutet i Naturvårdsregistret ([VIC Natur](#)). Det ska också skickas till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och till kommunen, i vissa fall även till Transportstyrelsen, Statens jordbruksverk, Boverket, lantmäterimyndigheten och vägghållningsmyndigheten¹¹. Om beslutet rör skogsmark bör beslutet också skickas till Skogsstyrelsen. Beslutet bör också skickas till Sveriges geologiska undersökning (SGU) för att SGU därigenom som geologisk expertmyndighet ska kunna följa hur geologiska aspekter beaktas och hanteras.

Kommunen skickar beslut till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och till länsstyrelsen, i vissa fall även till Transportstyrelsen, Statens jordbruksverk, Boverket, lantmäterimyndigheten och vägghållningsmyndigheten¹². Om beslutet rör

---

⁸ 7 kap. 24 § andra stycket miljöbalken.

⁹ 31 kap. 4 § och 5 § andra stycket miljöbalken.

¹⁰ 4 § första stycket skogsvårdslagen (1979:429).

¹¹ 28-30 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

¹² 28-30 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

skogsmark bör beslutet också skickas till Skogsstyrelsen. Beslutet bör också skickas till Sveriges geologiska undersökning (SGU) för att SGU därigenom som geologisk expertmyndighet ska kunna följa hur geologiska aspekter beaktas och hanteras.

Förbudens giltighet och upphävande

Beslut om interimistiska förbud gäller omedelbart även om det överklagas¹³. Det innebär att förbuden gäller så snart sakägare och andra berörda har fått kännedom om beslutet, dvs. det har expedierats genom kungörelse eller delgivning.

Myndigheten bestämmer om sättet för delgivning med ledning av kriterier för val av delgivningssätt. I brådskande fall när det är nödvändigt att den som beslutet gäller snarast får kännedom om det, kan muntlig delgivning tillämpas^{14,15}. Handläggaren kan exempelvis ringa upp denne och läsa upp innehållet i beslutet. Detta bör då dokumenteras i form av en tjänsteanteckning. På motsvarande sätt kan även e-post användas där mottagandet bekräftas på lämpligt sätt.

Beslut om interimistiska förbud kan upphävas av den myndighet som har beslutat om det¹⁶. Det bör upphävas när det står klart att det inte blir något naturreservat eller när ett beslut om naturreservat har vunnit laga kraft.

Tillståndsprovning

Om det kommer in en ansökan om tillstånd att utföra en åtgärd som omfattas av förbudet ska beslutsmyndigheten pröva om tillstånd ska vägras eller lämnas.

Ett tillstånd kan lämnas för begränsad tid och/eller förenas med villkor¹⁷.

Det är viktigt att beslutsmyndigheten ser till att den som berörs förstår att:

- Han eller hon själv behöver ansöka om tillstånd för åtgärder som omfattas av förbudet. Exempelvis gäller inte tidigare (dvs. före förbudet) inlämnad avverkningsanmälan som tillståndsansökan.
- Det är först när ett avslag har vunnit laga kraft som det kan finnas rätt till ersättning.

Det händer att anmälan om avverkning som omfattas av det interimistiska förbudet kommer in via Skogsstyrelsen till länsstyrelsen eller kommunen. En sådan anmälan kan behandlas som en ansökan om tillstånd, under förutsättning att anmälan innehåller de uppgifter som behövs för provningen, men provningsmyndigheten bör i så fall genom kontakt med anmälaren förvissa sig om att så ska vara fallet.

---

¹³ 7 kap. 24 § andra stycket miljöbalken.

¹⁴ 19-20 §§ delgivningslagen (2010:1932).

¹⁵ 8 § delgivningsförordningen (2011:154).

¹⁶ Prop. 1997/98:45, del 2, s. 96.

¹⁷ 16 kap. 2 § första och andra styckena miljöbalken.

Miljödomstolen har i en dom¹⁸ undanröjt länsstyrelsens beslut om ett tillstånd med hänvisning till att någon ansökan om tillstånd inte hade lämnats in. Domstolen menade att länsstyrelsen på eget initiativ tagit upp ärendet, trots att en ansökan om att få sätta ut fisk tidigare hade lämnats in av sökanden (och som föranledde förbudet), och det var uppenbart att sökanden önskade få sätta ut fisk. Huvudregeln är, enligt domen, att ett sådant ärende (ansökan om tillstånd) endast får tas upp på begäran av den enskilde.

[Mål nr M 1429-08, miljödomstolen, Östersunds tingsrätt, 2008-09-04 \[pdf\]](#)

Innan länsstyrelsen/kommunen beslutar att avslå en ansökan om tillstånd ska bestämmelserna i förvaltningslagen tillämpas. För länsstyrelsen gäller också att samråd ska ske med Naturvårdsverket innan beslut, eftersom det kan leda till ersättning eller inlösen enligt 31 kap. miljöbalken¹⁹.

Överklagan

Länsstyrelsens beslut om interimistiska förbud får överklagas till regeringen²⁰. Avslag på tillståndsansökan med anledning av interimistiska förbud överklagas däremot till mark- och miljödomstolen²¹. En kommuns beslut om interimistiska förbud såväl som ärenden om tillståndsprövning överklagas hos länsstyrelsen²².

Ersättning

När beslutsmyndigheten vägrar tillstånd med stöd av det interimistiska förbudet, kan den som sökt tillstånd ha rätt till ersättning. Det ska hanteras enligt miljöbalkens ersättningsbestämmelser²³. En sådan ersättning ska betalas med ett visst årligt belopp²⁴. Ersättningen ska täcka den årliga förlust som markägaren gör. Om det finns särskilda skäl, t.ex. att ersättning till följd av definitivt beslut om naturreservat kan bli bestämd inom den närmaste tiden, får den interimistiska ersättningen räknas av mot den slutliga ersättningen.

Med stöd av rättspraxis beräknas exempelvis årlig ersättning för skogsmark med utgångspunkt från aktuell avkastningsränta (= aktuell referensränta + 2 %) applicerad på det netto som den planerade avverkningen skulle ha gett. Av betydelse i sammanhanget är också den allmänna skadeståndsrättsliga principen att den skadelidande förväntas vidta skäligen åtgärder för att minska sin skada (anpassning). Det kan t.ex. vara att ägaren undersöker möjligheten att avverka på annat håll vilket kan medföra att årlig ersättning inte bör utbetalas.

---

¹⁸ Mål nr M 1429-08, Miljödomstolen vid Östersunds tingsrätt, 2008-09-04.

¹⁹ 26 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

²⁰ 18 kap. 1 § miljöbalken.

²¹ 21 kap. 1 § andra stycket miljöbalken.

²² 19 kap. 1 § andra stycket miljöbalken.

²³ 31 kap. 4 § första stycket och 5 § andra stycket miljöbalken.

²⁴ 31 kap. 31 § andra stycket miljöbalken.

Naturvårdsavtal som alternativ

Naturvårdsavtal kan vara ett alternativ till interimistiska förbud. Det är tidsbegränsade civilrättsliga avtal mellan staten eller en kommun och fastighetsägaren eller en sakägare och gäller en begränsad tid.

Naturvårdsavtal

Att ingå ett sådant avtal är helt frivilligt från båda parter sida. Avtalet kan ha delvis motsvarande funktion som interimistiska förbud, det vill säga att sakägaren förbinder sig att inte vidta vissa åtgärder i området och myndigheten betalar ersättning för det. Poängen med naturvårdsavtal i dessa sammanhang är snarast att sörja för att markägare får viss ersättning medan en reservatsbildning pågår, och att förhindra åtgärder som kan strida mot syftet med naturreservatet.

Fördelar med naturvårdsavtal:

- Man undviker myndighetsutövning mot enskild.
- Det innebär lägre administrationskostnader jämfört med interimistiskt förbud.
- Fastighetsägarens möjlighet till delaktighet i reservatsbildningsprocessen blir större.
- Det är två likvärdiga parter utan inslag av myndighetsutövning.
- Kan träffas för längre tid än vad miljöbalken medger.

Nackdelar:

- Avtalet gäller bara den som länsstyrelsen eller kommunen har träffat det med, det vill säga andra är inte bundna av avtalet.
- Inga sanktionsmöjligheter.
- Ingen möjlighet till tillsyn enligt miljöbalken.